

Zainteresowanie społeczną odpowiedzialnością biznesu wpisuje się w światowy trend widoczny szczególnie w Stanach Zjednoczonych czy zachodnich państwach europejskich, w których doświadczenie w zakresie CSR jest znacznie dłuższe niż w Polsce. Niemniej jednak waga CSR zaczęła rosnąć w polskich przedsiębiorstwach, a szczególną dynamikę zmian można zauważyć od 2009 roku, kiedy na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie odbyła się inauguracja pierwszego w Europie Środkowo-Wschodniej indeksu społecznie odpowiedzialnych spółek giełdowych – indeksu RESPECT. Spółki posiadające strategię CSR uzyskują wiele korzyści ze społecznie odpowiedzialnej działalności, wiele z nich stanowiło motywację do wdrożenia strategii CSR, jednakże nie wszystkie zostały w pełni osiągnięte. Celem artykułu jest skonfrontowanie motywacji i korzyści związanych ze strategią CSR w polskich spółkach giełdowych.

Motywacje CSR

Motywacje do prowadzenia społecznie odpowiedzialnej działalności mogą być oceniane pod kątem korzyści, które dana firma chce osiągnąć. Trudno uwierzyć, że większością przedsiębiorstw kierują jedynie przesłanki altruistyczne. Catherine Liston-Heyes i Gwen Certon twierdzą, że nieliczne firmy angażują się w działania CSR z pobudek czysto altruistycznych¹. Rzeczywiście firmy dążą do tego, żeby osiągnąć zarówno korzyści własne, jak też pozytywnie wpływać na otoczenie firmy². Strategia społecznej odpowiedzialności powinna stanowić płaszczyznę łączącą interesy ekonomiczne i społeczne zaangażowanych firm³. Przy czym CSR, motywowany wyłącznie interesem akcjonariuszy, jest określany strategiczną odpowiedzialnością społeczną. Przedsiębiorstwo zainteresowane tylko zwiększeniem zysku może wdrożyć praktykę komunikowaną jako działanie CSR i liczyć na zwiększenie zainteresowania jej produktami. Jednakże należy zauważyć, że takie podejście jest strategią maksymalizacji zysku motywowaną przez wymierne korzyści własne niż przez ideę społecznej odpowiedzialności⁴. Prezes firmy Philip Morris powiedział już w latach osiemdziesiątych XX wieku, że działania biznesowe muszą mieć sens społeczny, a działania społeczne muszą mieć sens biznesowy⁵.

Ponadto przetrwanie przedsiębiorstwa zależy również od tego, czy dostarcza społeczeństwu wartościowych produktów bądź usług. Przedsiębiorstwa, jak też inne organizacje społeczne, stanowią nieodłączną część społeczeństwa. Żeby przetrwać i się rozwijać, muszą na nim polegać⁶. Można powiedzieć, że społec-

---

¹ C. Liston-Heyes, G. Ceton, *Corporate Social Performance and Politics, Do Liberals Do More?*, "The Journal of Corporate Citizenship", 2007, 25, Spring, s. 96.

² T. Szot-Gabryś, *Koncepcja rachunku kosztów i korzyści w rachunkowości odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2013, s. 37.

³ E. Skrzypek, *Spółeczna odpowiedzialność biznesu oraz zrównoważony rozwój jako wyznaczniki nowoczesnego zarządzania*, [w:] M. Cisek, B. Domańska-Szaruga [red.], *Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw*, Studio Emka, Warszawa 2010, s. 146.

⁴ D. Baron, *Private Politics, Corporate Social Responsibility and Integrated Strategy*, "Journal of Economics and Management Strategy", 2001, 10, s. 9.

⁵ T. Mescon, D. Tilson, *Corporate Philanthropy: A Strategic Approach to the Bottom-Line*, "California Management Review", 1987, 24(2), s. 50.

⁶ P. Sethi, *A Conceptual Framework for Environmental Analysis of Social Issues and Evaluation of Business Response Patterns*, "Academy of Management Review", 1979, 4(1), s. 63-74.

czeństwo przyznało przedsiębiorstwom władzę i wolność oczekując, że wykorzystają tę władzę i wolność, by służyć społeczeństwu. Jeśli firmy chcą zachować swoją pozycję w długim okresie, to muszą zaakceptować i wypełniać zobowiązania wobec społeczeństwa⁷. Dlatego też firmy podejmują takie działania, które pomogą im utrzymać wizerunek prawowitego biznesu z zasadnymi celami i metodami działania⁸.

Poprawa wizerunku firmy stanowi główną motywację do wprowadzenia strategii społecznej odpowiedzialności. Lepsza reputacja firmy może być celem wprowadzenia CSR, a niekoniecznie korzyścią czy efektem ubocznym, jaki wynika z takiej strategii⁹. Jednakże Małgorzata Chojnacka potwierdza, że społeczna odpowiedzialność biznesu rzeczywiście przyczynia się do kreowania pozytywnego wizerunku¹⁰. Z kolei Beata Domańska-Szaruga podkreśla, że reputacja firmy zależy od funkcjonowania etycznego przedsiębiorstwa oraz jego działań na rzecz ochrony środowiska¹¹. Ponadto wizerunek firmy przekłada się na większą stabilność działania i zmniejszenie ryzyka, co jest szczególnie ważne podczas recesji gospodarczej¹².

W ostatnim czasie coraz więcej firm deklaruje realizację idei społecznej odpowiedzialności, co przede wszystkim wiąże się z publikacją raportów społecznej odpowiedzialności oprócz przygotowywania raportów rocznych¹³. Jednakże Kunal Basu i Guido Palazzo stwierdzili, że te raporty mogą nie odzwierciedlać w pełni faktycznego zakresu działań CSR. Istnieje pokusa upiększania rzeczywistego obrazu w raportach CSR i wyolbrzymiania przedsięwziętych działań w tym zakresie, aby poprawić reputację firmy i odnieść pozostałe korzyści płynące ze społecznie odpowiedzialnych działań, które mogą przykładowo wpłynąć na zwiększenie lojalności konsumentów czy pracowników¹⁴. Według Stephanie Welcomer i współpracowników, przedsiębiorstwa często wykorzystują starannie dobraną komunikację odnośnie CSR. Może się to przejawiać jako włączenie deklaracji dotyczącej CSR do misji firmy, natomiast niekoniecznie wiąże się z działaniami zgodnymi z taką deklaracją¹⁵. Curtis Verschoor podkreśla, że często istnieje paradoksalna różnica

---

⁷ K. Davis, *Understanding the Social Responsibility Puzzle, What Does the Businessman Owe to Society*, "Business Horizons", 1967, 10, s. 45.

⁸ C. Villiers, C. van Staden, *Can Less Environmental Disclosure have a Legitimising Effect? Evidence from Asia*, "Accounting, Organisations and Society", 2006, 31, s. 763.

⁹ L. Lerner, G. Fryxell, *An Empirical Study of the Predictors of Corporate Social Performance: A Multi-Dimensional Analysis*, "Journal of Business Ethics", 1988, 7(12), s. 955.

¹⁰ M. Chojnacka, *Idea społecznej odpowiedzialności, etyki i zrównoważonego rozwoju jako instrument kreowania wizerunku przedsiębiorstwa na przykładzie polskich organizacji prokajnościowych*, [w:] E. Skrzypek (red.), „Problemy etyczne w organizacji uczącej się”, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2010, s. 50.

¹¹ B. Domańska-Szaruga, *Biznes efektywny i społecznie odpowiedzialny*, [w:] E. Skrzypek (red.), „Problemy etyczne w organizacji uczącej się”, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2010, s. 329.

¹² Ibidem, s. 330.

¹³ M. Curran, *Assessing the Rate of Return of the Adoption of Corporate Social Responsibility Initiatives*, op.cit., s. 15.

¹⁴ K. Basu, G. Palazzo, *Corporate Social Responsibility: A Process Model of Sensemaking*, "Academy of Management Review", 2008, 33(1), s. 123.

¹⁵ S. Welcomer i inni, *Constructing A Web: Effects of Power and Social Responsiveness on Firm-Stakeholder Relationships*, "Business & Society", 2003, 42(1), s. 50; M. Pfau i inni, *The Influence of Corporate Social Responsibility Campaigns on Public Opinion*, op. cit., s. 148.

między wartościami deklarowanymi przez firmy a tymi, które płyną z ich działań¹⁶.

CSR można rozważać również w kontekście działań filantropijnych. Należy zauważyć, że podejście przedsiębiorstw do filantropii zmienia się wraz ze wzrostem znaczenia i popularności CSR. Firmy przechodzą od tradycyjnych darowizn na cele charytatywne do strategicznego zarządzania filantropią uwzględniając realia rynkowe. Przedsiębiorstwa zarządzające swoimi działaniami filantropijnymi dążą do osiągnięcia namacalnego zwrotu z charytatywnych datków, który może się przejawiać w postaci silniejszego wizerunku przedsiębiorstwa, zwiększonej motywacji pracowników, czy wzmocnionej lojalności konsumentów¹⁷. Dzięki takiemu podejściu działania filantropijne generują korzyści dla obu stron – dla społeczeństwa i dla przedsiębiorstwa¹⁸. Używanie społecznej odpowiedzialności w celu tworzenia wartości firmy określono strategiczną odpowiedzialnością społeczną¹⁹. Laura Spence i Robert Rutherford zdefiniowali to pojęcie jako motywację do angażowania się w działania społecznie odpowiedzialne jednocześnie mając świadomość i oczekując pozytywnego wpływu na zysk i pozycję firmy w długim okresie²⁰. Ponadto David Baron zauważył, że wiele firm używa CSR właśnie w celu zwiększenia zysku²¹.

Według Michael Polonsky i Richard Speed filantropia korporacyjna polega na tym, żeby wykorzystać działalność filantropijną w taki sposób, by przyniosła korzyści²². Tradycyjne podejście do filantropii opiera się na postawie altruistycznej i polega na tym, że firmy decydują się na darowizny nie oczekując w zamian korzyści własnych²³. Przedsiębiorstwo wspierające szczytny cel angażuje się, żeby być postrzeganym jako dobry członek społeczeństwa obywatelskiego²⁴. Jak już wspomniano, tradycyjne podejście do filantropii ewoluowało początkowo od krótkoterminowego sposobu promowania sprzedaży, a z czasem do strategii marketingowej. Strategia łączy działalność przedsiębiorstwa z istotnymi problemami społecznymi, a narzędziem takiej strategii jest marketing kooperacyjny i programy fundacyjne²⁵. Rajan Varadarajan i Anil Menon nazwali takie podejście Cause Related

¹⁶ C. Verschoor, *Citizenship Survey Shows Gaps between Rhetoric and Reality*, "Strategic Finance", 2008, February, s. 13.

¹⁷ F. Simon, *Global Corporate Philanthropy: A Strategic Framework*, "International Marketing Review", 1995, 12(4), s. 20.

¹⁸ P. Godfrey, *The Relationship between Corporate Philanthropy and Shareholder Wealth: A Risk Management Perspective*, "Academy of Management Review", 2005, 30(4), s. 782.

¹⁹ D. Baron, *Private Politics, Corporate Social Responsibility and Integrated Strategy*, op. cit., s. 9.

²⁰ L.J. Spence, R. Rutherford, *Social Responsibility, Profit Maximisation and the Small Firm Owner Manager*, "Journal of Small Business and Enterprise Development", 2000, 8(2), s. 132–133.

²¹ D. Baron, *Corporate Social Responsibility and Social Entrepreneurship*, "Journal of Economics and Management Strategy", 2007, 3(9), s. 683.

²² M. Polonsky, R. Speed, *Linking Sponsorship and Cause Related Marketing, Complementarities and Conflicts*, "European Journal of Marketing", 2001, 35 (11/12), s. 1363.

²³ M. Collins, *Global corporate philanthropy and relationship marketing*, "European Management Journal", 1994, 12(2), s. 226.

²⁴ B. Shaw, F. Post, *A Moral Basis for Corporate Philanthropy*, "Journal of Business Ethics", 1993, 12(10), s. 748.

²⁵ Y. Cui i inni, *Cause-Related Marketing: How Generation Y Responds Internationally*, "Journal of Retail & Distribution Management", 2003, 31 (6), s. 310.

Marketing (CRM), czyli marketingiem społecznie zaangażowanym²⁶. CRM można zdefiniować jako strategię, w której przedsiębiorstwo poprzez wspieranie celu społecznego osiąga cel marketingowy²⁷.

Przesłankami stosowania marketingu społecznie zaangażowanego jest wzmocnienie chęci zakupu i polepszenie stosunku do marki²⁸. A zatem celem kampanii promocyjnych stosowanych w ramach CRM jest zwiększenie sprzedaży²⁹. Ponadto za cel CRM stawia się polepszenie wizerunku marki poprzez wzmocnienie reputacji przedsiębiorstwa i budowanie wizerunku firmy jako dobrego obywatela³⁰.

Należy zauważyć, że społeczna odpowiedzialność nie jest tylko działalnością charytatywną czy instrumentem marketingowym, który służy do kreowania pozytywnego wizerunku. Beata Domańska-Szaruga wskazuje, że CSR można zdefiniować jako poszukiwanie równowagi pomiędzy interesem właścicieli a oczekiwaniami interesariuszy, czyli między innymi klientów, pracowników, dostawców i społeczności lokalnej. Przy strategicznym podejściu do CSR działania te mogą stanowić przewagę konkurencyjną prowadzącą do rozwoju firmy, budowania wartości i osiągnięcia zysku³¹. Z powyższych rozważań wynika, że motywacje do podjęcia społecznie odpowiedzialnej działalności wiążą się z osiągnięciem konkretnych korzyści, powstaje zatem pytanie, jakie korzyści rzeczywiście płyną z działań CSR.

Korzyści płynące z CSR

Paul A. Samuelson stwierdził, że przedsiębiorstwa nie tylko mogą angażować się w społecznie odpowiedzialne działania, ale nawet powinny podjąć taką działalność, gdyż będzie to dla nich korzystne³². Należy zauważyć, że CSR nie stanowi tylko „miłego gestu” biznesu w stronę społeczeństwa, ale jest krytycznym czynnikiem wpływającym na wyniki przedsiębiorstwa. Elżbieta Skrzypek podkreśla, że modele CSR powinny być tak dobrane do przedsiębiorstwa, aby maksymalizowały jednocześnie korzyści biznesowe i społeczne³³. A zatem włączenie

²⁶ P.R. Varadarajan, A. Menon, *Cause-Related Marketing: A Co-alignment of Marketing Strategy and Corporate Philanthropy*, "Journal of Marketing", 1988, 52 (July), s. 58.

²⁷ M. Barone, A. Miyazaki, K. Taylor, *The Company and the Product: Corporate Associations and Consumer Product Responses: Does One Good Turn Deserve Another?*, "Journal of Academy of Marketing Science", 2000, 28 (2), s. 248.

²⁸ S. Tsai, *Modeling Strategic Management for Cause-Related Marketing*, "Marketing Intelligence & Planning", 2009, 27 (5), s. 649.

²⁹ M. Polonsky, R. Speed, *Linking Sponsorship and Cause Related Marketing, Complementarities and Conflicts*, op. cit., s. 1365.

³⁰ B. Till, L. Nowak, *Toward Effective use of Cause-Related Alliances*, "Journal of Product & Brand Management", 2000, 9 (7), s. 472.

³¹ B. Domańska-Szaruga, *Biznes efektywny i społecznie odpowiedzialny*, op. cit., s. 331.

³² P.A. Samuelson, *Love that Corporation*, "Mountain Bell Magazine", Spring 1971, s.24, [za:] K. Davis, *The Case for and Against Business Assumption of Social Responsibilities*, "Academy of Management Journal", 1973, 16(2), s. 312.

³³ E. Skrzypek, *Spółeczna odpowiedzialność biznesu oraz zrównoważony rozwój jako wyznaczniki nowoczesnego zarządzania*, op. cit., s. 151.

społecznej odpowiedzialności do codzienności biznesowej przekłada się na właściwie pojęty interes własny³⁴. Dzięki CSR przedsiębiorstwo może efektywniej kreować wartość i zarządzać relacjami z interesariuszami³⁵. Przy czym społeczna odpowiedzialność biznesu powinna być postrzegana jako działania generujące korzyści przede wszystkim w długim okresie³⁶. Z badań Lymana Ostlunda wynika, że zarządy firm i menadżerowie operacyjni ocenili argument dotyczący długoterminowych korzyści biznesowych płynących z działalności CSR jako najważniejszy argument zachęcający do wprowadzenia społecznej odpowiedzialności biznesu³⁷. Natomiast długoterminowe korzyści mogą być osiągnięte, gdyż społeczna odpowiedzialność biznesu jest wykorzystywana jako narzędzie do przyciągania³⁸, motywowania³⁹ i zatrzymywania utalentowanych pracowników⁴⁰, do przyciągania konsumentów⁴¹, poprawy reputacji firmy⁴² czy redukcji kosztów przez skuteczne zarządzanie inicjatywami środowiskowymi⁴³.

Kolejną korzyścią płynącą z CSR jest ograniczenie kosztów i problemów związanych z niepożądanym wpływem firmy na otoczenie. Postawa proaktywna biznesu wynikająca ze strategii CSR, w której przedsiębiorstwo przewiduje i inicjuje odpowiednie działania, jest bardziej praktyczna i mniej kosztowna niż zwykłe reagowanie na problemy, które się pojawiają. Jeśli bowiem przedsiębiorstwo spóźni się z rozwiązaniem wywołanego problemu społecznego, może znaleźć się w niekomfortowej sytuacji, w której poniesie wysokie kary bądź zabraknie czasu na realizowanie podstawowego celu działalności, czyli dostarczenia dóbr i usług⁴⁴. Archie Carroll i Ann Buchholtz podają związany z tym argumentem przykład, że działania CSR zapobiegające zanieczyszczeniu środowiska są zdecydowanie mądrzejszym i mniej kosztownym podejściem niż dopuszczenie do wystąpienia zanieczyszczenia w pierwszej kolejności⁴⁵. Ponadto przedsiębiorstwa

³⁴ D. Henderson, *The Case Against „Corporate Social Responsibility”*, „Policy”, 2001, 17(2), s. 28.

³⁵ V. Juščius, A. Sneiderienė, J. Griauslytė, *Assessment of the benefits of Corporate Social Responsibility reports as one of the marketing tools*, „Regional Formation and Development Studies”, 2013, 3(11), s. 96.

³⁶ H. Jenkins, *Small Business Champions for Corporate Social Responsibility*, „Journal of Business Ethics”, 2006, 67 (3), s. 242.

³⁷ L. Ostlund, *Attitudes of Managers toward Corporate Social Responsibility*, „California Management Review”, 1977, 19(4), s. 38.

³⁸ D. Grenning, D. Turban, *Corporate Social Performance as a Competitive Advantage in Attracting a Quality Workforce*, „Business & Society”, 2000, 39, s. 254.

³⁹ S. Brammer, A. Millington, B. Rayton, *The Contribution of Corporate Social Responsibility to Organizational Commitment*, „International Journal of Human Resource Management”, 2007, 18(10), s. 1701.

⁴⁰ J. Chatman, *Matching People and Organisations: Selection and Socialization in Public Accounting Firms*, „Administrative Science Quarterly”, 1991, 36, s. 459.

⁴¹ B. Ruf, K. Muralidhar, K. Paul, *The Development of a Systematic, Aggregate Measure of Corporate Social Performance*, „Journal of Management”, 1998, 24(1), s. 128.

⁴² E. Gluszek, *Skuteczność inicjatyw z zakresu CSR jako strategii zabezpieczania reputacji przedsiębiorstwa na wypadek kryzysu*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 2011, 220, s. 271.

⁴³ P. Roberts, G. Dowling, *Corporate Reputation and Sustained Superior Financial Performance*, „Strategic Management Review”, 2002, 23, s. 1079.

⁴⁴ K. Davis, *The Case for and Against Business Assumption of Social Responsibilities*, „Academy of Management Journal”, 1973, 16(2), s. 317.

⁴⁵ A. Carroll, A. Buchholtz, *Business and Society: Ethics and Stakeholder Management*, Thomson South Western, Ohio, 2000, s. 52.

mogą w ten sposób uniknąć ingerencji czy regulacji rządu, jeśli dobrowolnie przekraczają obowiązki wynikające z uregulowań prawnych⁴⁶.

Ponadto z badania przeprowadzonego wśród polskich przedsiębiorstw wynika, że wśród korzyści prowadzenia działalności w sposób odpowiedzialny i etyczny można wyróżnić budowanie dobrej reputacji, uwiarygodnienie misji przedsiębiorstwa i zyskanie zaufania. Ponadto dzięki większej wiarygodności zwiększa się szansa na pozyskanie inwestorów oraz możliwość konkurencyjności na rynkach zagranicznych, a w dłuższym okresie zwrot poniesionych kosztów z tytułu wzrostu sprzedaży⁴⁷. Wynika to z faktu, że za pomocą społecznie odpowiedzialnych działań i odpowiedniej komunikacji przedsiębiorstwo może pozytywnie wpływać na decyzje zakupowe konsumentów⁴⁸.

Należy również zauważyć, że społeczna odpowiedzialność może stanowić przewagę konkurencyjną. Poprzez takie korzyści, jak poprawa relacji z interesariuszami odzwierciedlonej w lojalności klientów, morale pracowników i większym zainteresowaniu inwestorów, poprawia się stopień realizacji założonych celów biznesowych, a zatem skuteczność działań rynkowych danej firmy⁴⁹. Ponadto CSR ma pozytywny wpływ na konkurencyjność na poziomie całego państwa, dlatego jest ważna w kontekście polityki publicznej⁵⁰.

Z dotychczasowych rozważań wynika, że społeczna odpowiedzialność biznesu powinna być źródłem korzyści zarazem tych o charakterze ekonomicznym przejawiających się najczęściej w długim okresie, jak też korzyści społecznych i środowiskowych. Przedsiębiorstwa prowadzące działania CSR odnoszą wymierne korzyści, które pośrednio poprawiają wynik finansowy. W tym kontekście szczególną rolę odgrywa reputacja firmy i aspekt marketingowy społecznej odpowiedzialności biznesu, ale również budowanie i umacnianie relacji z interesariuszami firmy, co jest zwłaszcza istotne w dobie kryzysu⁵¹.

Motywacje i korzyści z perspektywy polskich spółek giełdowych

W celu określenia motywacji i korzyści społecznej odpowiedzialności badaniem objęto wszystkie polskie spółki akcyjne z sektora przedsiębiorstw notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie i posiadające strategię CSR. Grupa ta została zdefiniowana jako spółki raportujące działania CSR lub też spółki wchodzące w skład indeksu RESPECT przynajmniej w jednej fali. Z 36 tak wyty-

⁴⁶ A. Tyrrell, *Corporate Social Responsibility: What's Your View*, "Accountancy Ireland", 2006, 38(1), s. 45.

⁴⁷ M. Żemigala, *Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Wolters Kluwer Polska, Kraków 2007, s. 102.

⁴⁸ M.S. Kim, D.T. Kim, J. Il Kim, *CSR for Sustainable Development: CSR Beneficiary Positioning and Impression Management Motivation*, "Corporate Social Responsibility & Environmental Management", 2014, 21(1), s. 25.

⁴⁹ A. Witek-Crabb, *Społeczna odpowiedzialność biznesu jako źródło przewagi konkurencyjnej*, [w:] A. Kaleta, K. Moszkowicz (red.), *Zarządzanie strategiczne w badaniach teoretycznych i w praktyce*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 1137, AE, Wrocław 2006, s. 168-176.

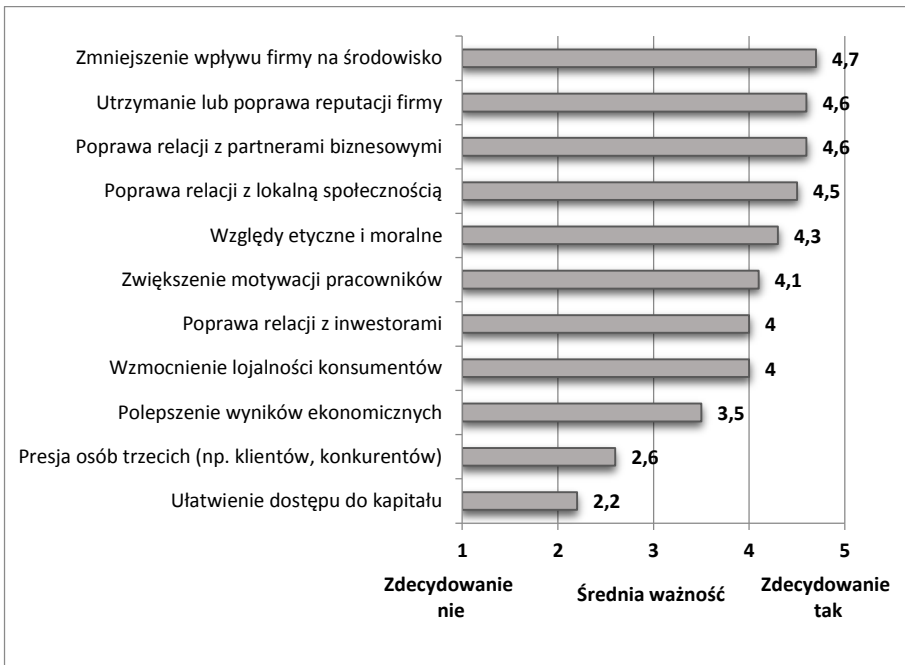
⁵⁰ I. Boulouta, *Who Needs CSR? The Impact of Corporate Social Responsibility on National Competitiveness*, "Journal of Business Ethics", 2014, 119, s. 360.

⁵¹ K. Gadomska-Lila, *Społeczna odpowiedzialność biznesu w obliczu kryzysu gospodarczego*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, nr 28, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2012, s. 32.

powanych spółek 23 wzięły udział w badaniu. Badanie przeprowadzono od kwietnia do grudnia 2013 r. Kwestionariusz ankiety był kierowany do specjalistów, zajmujących się społeczną odpowiedzialnością w danych spółkach.

Wymienionym motywacjom spółki przypisywały ocenę przyjmującą wartości od 1 (motywacje, które wcale nie wystąpiły) do 5 (motywacje, które wystąpiły w znacznym stopniu). Średnią ocenę motywacji CSR prezentuje rysunek 1.

Najważniejszymi motywacjami podjęcia tej działalności okazało się zmniejszenie wpływu firmy na środowisko, utrzymanie lub poprawienie reputacji firmy, poprawienie relacji z partnerami biznesowymi i lokalną społecznością. Motywacje te zostały średnio ocenione w skali od 1 do 5 na co najmniej 4,5, co oznacza, że powyższe motywacje zdecydowanie wystąpiły w ankietowanych spółkach. Za ważne przesłanki uznano również względy etyczne i moralne, zwiększenie motywacji pracowników, poprawienie relacji z inwestorami i wzmocnienie lojalności konsumentów (średnie od 4 do 4,3 oznaczające odpowiedzi „raczej tak”). Najmniej ważną przesłanką w opinii badanych było polepszenie wyników ekonomicznych (średnia 3,5 oznaczające odpowiedzi między „ani tak, ani nie”, a „raczej tak”). Natomiast takie motywacje, jak presja osób trzecich (średnia 2,6) i zwiększenie dostępu do kapitału (średnia 2,2) raczej nie wystąpiły w ankietowanych spółkach.

Rys 1. Ważność motywacji do podjęcia działalności odpowiedzialnej społecznie w ankietowanych spółkach (N=23)

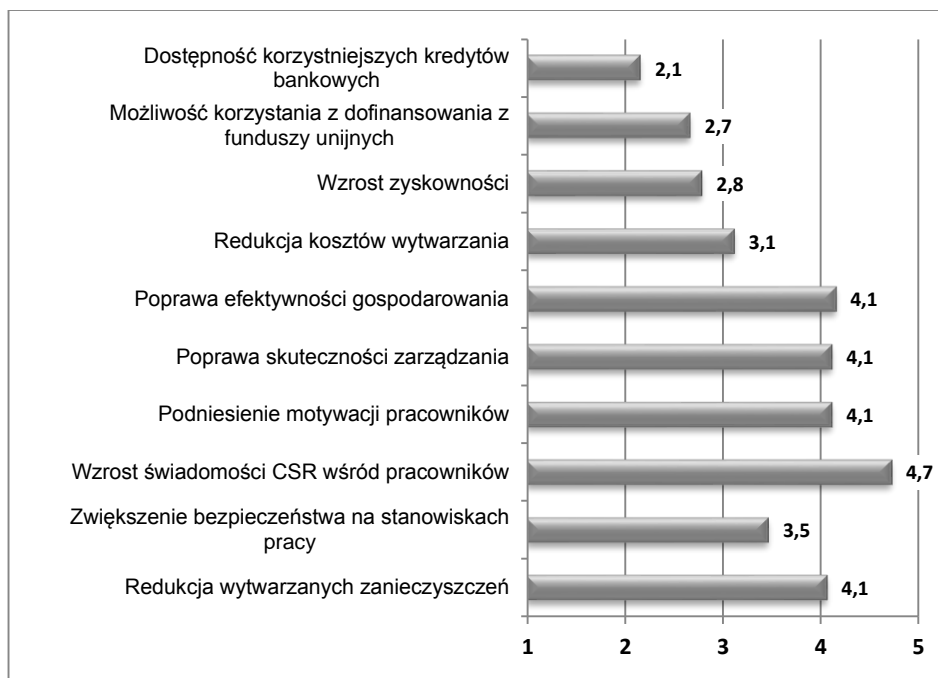
Źródło: N. Saadi, *Motywacje i bariery CSR w opinii spółek giełdowych w Polsce*, [w:] E. Skrzypek (red.), „Innowacje i ryzyko w nowej gospodarce”, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, s. 136

W celu określenia korzyści płynących z wdrożenia strategii zgodnej ze standardami CSR w badanych spółkach, podzielono potencjalne korzyści na korzyści

wewnętrzne, bezpośrednio wpływające na spółkę, oraz korzyści zewnętrzne, które oddziałują zarówno na spółkę, jak i jej otoczenie. Wymienionym korzyściom spółki przypisywały ocenę przyjmującą wartości od 1 (korzyści, które wcale nie wystąpiły) do 5 (korzyści, które wystąpiły w znacznym stopniu). Średnią ocenę korzyści wewnętrznych prezentuje rysunek 2.

Najwyżej oceniona korzyść wewnętrzna dotyczy wzrostu świadomości CSR wśród pracowników. Także podniesienie motywacji pracowników wystąpiło w badanych spółkach w związku z działalnością CSR. Spółki oceniły również poprawę efektywności gospodarowania i poprawę skuteczności zarządzania, a także redukcję wytwarzanych zanieczyszczeń jako ważne korzyści działalności CSR. Działalność CSR nie wiązała się raczej z dostępnością korzystniejszych kredytów bankowych, korzystania z funduszy unijnych, czy wzrostem zyskowności.

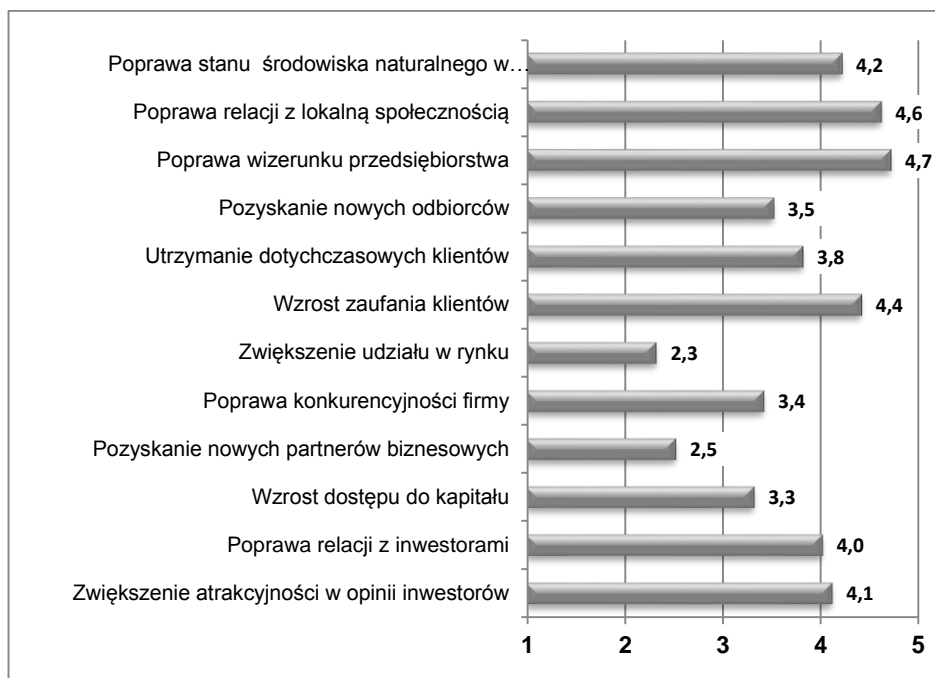

Rys 2. Ocena wewnętrznych korzyści CSR w badanych spółkach w 2013 r.

Źródło: N. Saadi, *Korzyści i koszty CSR w opinii spółek giełdowych w Polsce*, [w:] J. Osirski, K. Negacz, K. Obłąkowska-Kubiak (red.), *Polityka publiczna. 10 lat Polski w Unii Europejskiej*, Oficyna Wydawnicza, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2014, s. 91

Z kolei rysunek 3 prezentuje średnią ocenę korzyści zewnętrznych. Do najważniejszych korzyści zewnętrznych poprawa wizerunku przedsiębiorstwa oraz poprawa relacji z lokalną społecznością. Wysoko zostały ocenione również takie korzyści, jak wzrost zaufania klientów oraz poprawa stanu środowiska naturalnego w otoczeniu spółki. Dla badanych spółek istotną korzyść wiązała się z poprawą relacji z inwestorami i zwiększeniem atrakcyjności spółki w opinii inwestorów.

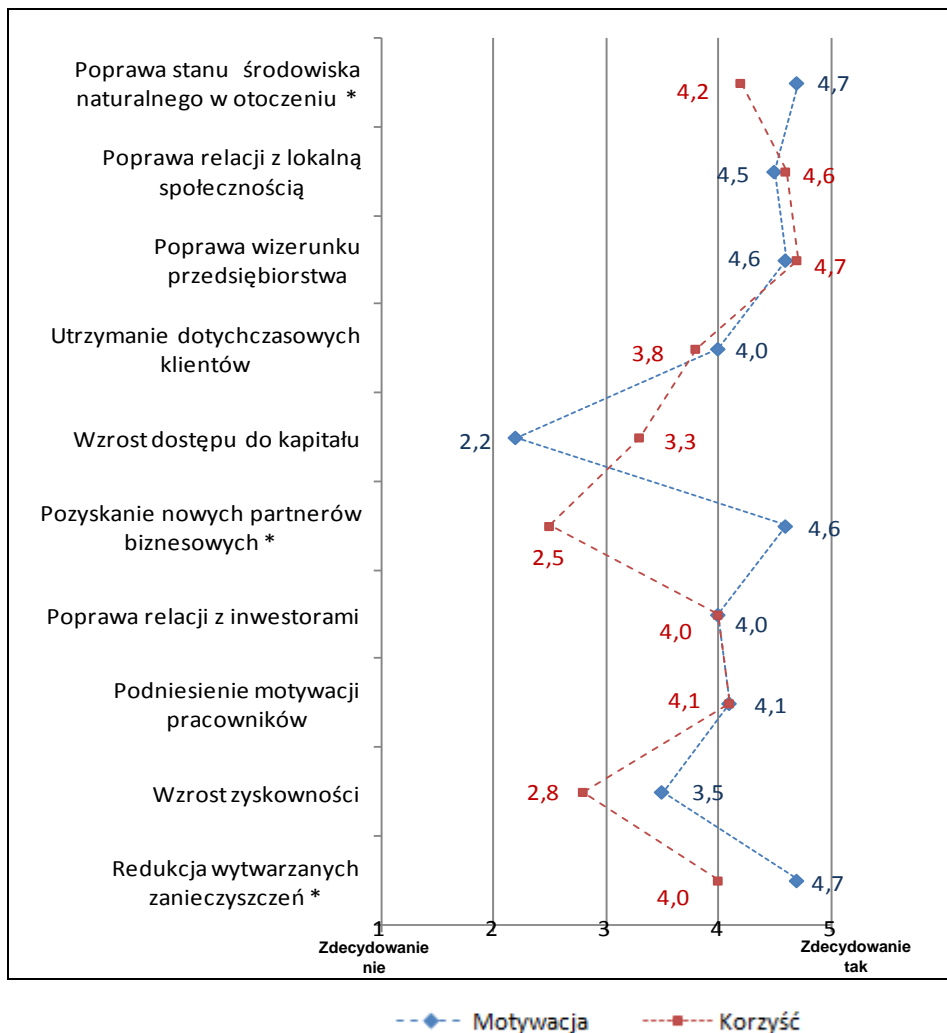
W związku z działalnością CSR raczej nie wystąpiły takie korzyści, jak zwiększenie udziału w rynku czy pozyskanie nowych partnerów biznesowych.

Rys 3. Ocena zewnętrznych korzyści CSR w badanych spółkach w 2013 r.

Źródło: N. Saadi, *Korzyści i koszty CSR w opinii spółek giełdowych w Polsce*, op. cit., s. 91

Po zweryfikowaniu ocen motywacji i korzyści porównano obie oceny, co zaprezentowano na rysunku 4. Istotne różnice wystąpiły w trzech przypadkach. Ocena motywacji była istotnie większa niż ocena odniesionych korzyści w szczególności w przypadku pozyskania nowych partnerów biznesowych (średnia ocena motywacji 4,6, czyli „zdecydowanie tak” w porównaniu do średniej oceny korzyści 2,5 oznaczającej odpowiedź pomiędzy „raczej nie”, a „ani tak, ani nie”), co oznacza, że motywacja zdecydowanie wystąpiła w ankietowanych spółkach, natomiast korzyść raczej nie wystąpiła. Istotna różnica w ocenach dotyczyła również poprawy stanu środowiska naturalnego w otoczeniu (średnia ocena motywacji 4,7, czyli „zdecydowanie tak” w porównaniu do średniej oceny korzyści 4,2 – „raczej tak”) oraz redukcji wytwarzanych zanieczyszczeń (średnia ocena motywacji 4,7 oznaczająca „zdecydowanie tak” w porównaniu do średniej oceny korzyści 4,0 – „raczej tak”), w obu przypadkach motywacje zdecydowanie wystąpiły, a korzyści raczej nie wystąpiły w ankietowanych spółkach.

Rys 4. Porównanie motywacji i korzyści CSR w badanych spółkach
 Źródło: badania własne; * oznaczono istotne różnice

Podsumowanie

Spółeczna odpowiedzialność biznesu cieszy się rosnącym zainteresowaniem w Polsce. Szczególną dynamikę zmian można zauważyć po 2009 r., gdy na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie pojawił się indeks społecznie odpowiedzialnych spółek – indeks RESPECT. Spółki posiadające strategię CSR uzyskują wiele korzyści ze społecznie odpowiedzialnej działalności, wiele z nich stanowiło motywację do wdrożenia strategii CSR, jednakże nie wszystkie zostały w pełni osiągnięte.

Za najważniejsze motywacje działalności CSR w spółkach giełdowych uznano zmniejszenie wpływu firmy na środowisko, utrzymanie lub poprawienie reputacji firmy, poprawienie relacji z partnerami biznesowymi i lokalną społecznością. Z kolei najwyższej ocenione korzyści dotyczyły poprawy wizerunku przedsiębiorstwa, wzrostu świadomości pracowników o CSR, podniesienia ich motywacji, a także poprawy efektywności gospodarowania i skuteczności zarządzania.

Ocena motywacji była istotnie większa niż ocena odniesionych korzyści, w szczególności w przypadku pozyskania nowych partnerów biznesowych, poprawy stanu środowiska naturalnego w otoczeniu oraz redukcji wytwarzanych zanieczyszczeń, co oznacza, że powyższe korzyści stanowiły motywację do działań CSR i były oczekiwane, jednakże nie zostały w pełni osiągnięte.

Bibliografia

- Baron D., *Corporate Social Responsibility and Social Entrepreneurship*, "Journal of Economics and Management Strategy", 2007, 3(9).
- Baron D., *Private Politics, Corporate Social Responsibility and Integrated Strategy*, "Journal of Economics and Management Strategy", 2001, 10.
- Barone M., Miyazaki A., Taylor K., *The Company and the Product: Corporate Associations and Consumer Product Responses: Does One Good Turn Deserve Another?*, "Journal of Academy of Marketing Science", 2000, 28 (2).
- Basu K., G. Palazzo, *Corporate Social Responsibility: A Process Model of Sense-making*, "Academy of Management Review", 2008, 33(1).
- Boulouta I., *Who Needs CSR? The Impact of Corporate Social Responsibility on National Competitiveness*, "Journal of Business Ethics", 2014, 119.
- Brammer S., A. Millington, B. Rayton, *The Contribution of Corporate Social Responsibility to Organisational Commitment*, "International Journal of Human Resource Management", 2007, 18(10).
- Carroll A., A. Buchholtz, *Business and Society: Ethics and Stakeholder Management*, Thomson South Western, Ohio, 2000.
- Chatman J., *Matching People and Organisations: Selection and Socialization in Public Accounting Firms*, "Administrative Science Quarterly", 1991, 36.
- Chojnacka M., *Idea społecznej odpowiedzialności, etyki i zrównoważonego rozwoju jako instrument kreowania wizerunku przedsiębiorstwa na przykładzie polskich organizacji projakościowych*, [w:] Skrzypek E. (red.), „Problemy etyczne w organizacji uczącej się”, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2010.
- Clark C., *Differences between Public Relations and Corporate Social Responsibility: An Analysis*, "Public Relations Review", 2000, 26(3).
- Collins M., *Global corporate philanthropy and relationship marketing*, "European Management Journal", 1994, 12(2).
- Cui Y., Trent E., Sullivan P., Matiru G., *Cause-Related Marketing: How Generation Y Responds Internationally*, "Journal of Retail & Distribution Management", 2003, 31 (6).
- Curran M., *Assessing the Rate of Return of the Adoption of Corporate Social Responsibility Initiatives*, University of Edinburgh, 2005.

- Davis K., *The Case for and Against Business Assumption of Social Responsibilities*, "Academy of Management Journal", 1973, 16(2).
- Davis K., *Understanding the Social Responsibility Puzzle, What Does the Businessman Owe to Society*, "Business Horizons", 1967, 10.
- Domańska-Szaruga B., *Biznes efektywny i społecznie odpowiedzialny*, [w:] Skrzypek E. (red.), „Problemy etyczne w organizacji uczącej się”, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2010.
- Gadomska-Lila K., *Społeczna odpowiedzialność biznesu w obliczu kryzysu gospodarczego*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, nr 28, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2012.
- Głuszek E., *Skuteczność inicjatyw z zakresu CSR jako strategii zabezpieczania reputacji przedsiębiorstwa na wypadek kryzysu*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 2011, 220.
- Godfrey P. *The Relationship between Corporate Philanthropy and Shareholder Wealth: A Risk Management Perspective*, "Academy of Management Review", 2005, 30(4).
- Grenning D., D. Turban, *Corporate Social Performance as a Competitive Advantage in Attracting a Quality Workforce*, "Business & Society", 2000, 39.
- Henderson D., *The Case Against „Corporate Social Responsibility”*, "Policy", 2001, 17(2).
- Jenkins H., *Small Business Champions for Corporate Social Responsibility*, "Journal of Business Ethics", 2006, 67 (3).
- Jušcius V., A. Sneiderienė, J. Griauslytė, *Assessment of the benefits of Corporate Social Responsibility reports as one of the marketing tools*, "Regional Formation and Development Studies", 2013, 3(11).
- Kim M.S., D.T. Kim, J. Il Kim, *CSR for Sustainable Development: CSR Beneficiary Positioning and Impression Management Motivation*, "Corporate Social Responsibility & Environmental Management", 2014, 21(1).
- Lerner L., G. Fryxell, *An Empirical Study of the Predictors of Corporate Social Performance: A Multi-Dimensional Analysis*, "Journal of Business Ethics", 1988, 7(12).
- Liston-Heyes C., G. Ceton, *Corporate Social Performance and Politics, Do Liberals Do More?*, "The Journal of Corporate Citizenship", 2007, 25, Spring.
- Mescon T., Tilson D., *Corporate Philanthropy: A Strategic Approach to the Bottom-Line*, "California Management Review", 1987, 24(2).
- Ostlund L., *Attitudes of Managers toward Corporate Social Responsibility*, "California Management Review", 1977, 19(4).
- Polonsky M., R. Speed, *Linking Sponsorship and Cause Related Marketing, Complementarities and Conflicts*, "European Journal of Marketing", 2001, 35 (11/12).
- Roberts P., G. Dowling, *Corporate Reputation and Sustained Superior Financial Performance*, "Strategic Management Review", 2002, 23.
- Ruf B., K. Muralidhar, K. Paul, *The Development of a Systematic, Aggregate Measure of Corporate Social Performance*, "Journal of Management", 1998, 24(1).

- Saadi N., *Korzyści i koszty CSR w opinii spółek giełdowych w Polsce*, [w:] J. Osiński, K. Negacz, K. Obłąkowska-Kubiak (red.), *Polityka publiczna. 10 lat Polski w Unii Europejskiej*, Oficyna Wydawnicza, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2014.
- Saadi N., *Motywacje i bariery CSR w opinii spółek giełdowych w Polsce*, [w:] E. Skrzypek (red.), „Innowacje i ryzyko w nowej gospodarce”, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.
- Sethi P., *A Conceptual Framework for Environmental Analysis of Social Issues and Evaluation of Business Response Patterns*, “Academy of Management Review”, 1979, 4(1).
- Shaw B., F. Post, *A Moral Basis for Corporate Philanthropy*, “Journal of Business Ethics”, 1993, 12(10).
- Simon F., *Global Corporate Philanthropy: A Strategic Framework*, “International Marketing Review”, 1995, 12(4).
- Skrzypek E., *Spółeczna odpowiedzialność biznesu oraz zrównoważony rozwój jako wyznaczniki nowoczesnego zarządzania*, [w:] Cisek M., Domańska-Szaruga B. (red.), „Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw”, Studio Emka, Warszawa 2010.
- Spence L.J., R. Rutherford, *Social Responsibility, Profit Maximisation and the Small Firm Owner Manager*, “Journal of Small Business and Enterprise Development”, 2000, 8(2).
- Szot-Gabryś T., *Koncepcja Rachunku kosztów i korzyści w rachunkowości odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2013.
- Till B., L. Nowak, *Toward Effective use of Cause-Related Alliances*, “Journal of Product & Brand Management”, 2000, 9 (7).
- Tsai S., *Modeling Strategic Management for Cause-Related Marketing*, “Marketing Intelligence & Planning”, 2009, 27 (5).
- Tyrrell A., *Corporate Social Responsibility: What’s Your View*, “Accountancy Ireland”, 2006, 38(1).
- Varadarajan P.R., A. Menon, *Cause-Related Marketing: A Co-alignment of Marketing Strategy and Corporate Philanthropy*, “Journal of Marketing”, 1988, 52 (July).
- Verschoor C., *Citizenship Survey Shows Gaps between Rhetoric and Reality*, “Strategic Finance”, 2008, February.
- Villiers C., C. van Staden, *Can Less Environmental Disclosure have a Legitimising Effect? Evidence from Asia*, “Accounting, Organisations and Society”, 2006, 31.
- Welcomer S., Cochran P., Rands G., Haggerty M., *Constructing A Web: Effects of Power and Social Responsiveness on Firm-Stakeholder Relationships*, “Business & Society”, 2003, 42(1).
- Witek-Crabb A., *Spółeczna odpowiedzialność biznesu jako źródło przewagi konkurencyjnej*, [w:] A. Kaleta, K. Moszkowicz (red.), „Zarządzanie strategiczne w badaniach teoretycznych i w praktyce”, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 1137, AE, Wrocław 2006.
- Żemigala M., *Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Wolters Kluwer Polska, Kraków 2007.